

<https://doi.org/10.15407/eip2023.01.115>

УДК 336.1

JEL: E62, H68

Діна Твердохлібова¹

ДІАГНОСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

На прикладі України показано, що індикатор бюджетної стійкості $s1^a$ для одного року може використовуватися для діагностики поточного стану державного бюджету. Розглянуто шість засад побудови такого індикатора, які включають: 1) побудову індикатора $s1^a$ для поточного року; 2) розрахунок значення індикатора $s1^a$ для поточного року щомісяця, тобто з тією періодичністю, з якою оприлюднюється інформація про виконання Державного бюджету України за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року; 3) обчислення індикатора $s1^a$ на основі планового значення державного боргу України на кінець поточного року, фактичного значення державного боргу України на кінець попереднього року, планового та прогнозних значень на поточний рік решти його показників-складових; 4) припущення, що планові значення показників – складових індикатора $s1^a$ – це ті їх значення, які затверджені в нормативно-правових актах України на поточний рік (а саме: постанові Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного й соціального розвитку України щодо номінального ВВП України та законі України про Державний бюджет України на поточний рік щодо решти показників-складових) або розраховані на основі таких затверджених значень; 5) припущення, що планові значення показників – складових індикатора $s1^a$ на місяць поточного року дорівнюють одній дванадцятій їх планових значень на поточний рік; 6) припущення, що прогнозні значення показників – складових індикатора $s1^a$ на поточний рік дорівнюють сумі їх фактичних значень за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та їх планових значень на поточний місяць та наступні місяці поточного року. Вказано,

¹ **Твердохлібова, Діна Вікторівна** – канд. екон. наук, старший науковий співробітник, ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України" (вул. П. Мирного, 26, Київ, 01011, Україна), ORCID: 0000-0002-9510-0316, e-mail: d.tverdokhlibova@gmail.com

що при побудові індикатора $s1^a$ на зазначених засадах він може обчислюватися не тільки як бюджетний розрив однорічного бюджетного обмеження, а й двома альтернативними способами: шляхом розрахунку різниці між фактичним значенням приросту державного боргу України за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та його плановим значенням на цей період, а також шляхом розрахунку різниці між фактичним значенням скоригованого сальдо Державного бюджету України за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та його плановим значенням на цей період, взятій з протилежним знаком. Розкрито діагностичні можливості індикатора $s1^a$, а саме: здатність відображати поточний стан у секторі державних фінансів, а також у фінансовому секторі загалом, здатність визначати вплив на нього його показників-складових, здатність визначати вплив на нього змін до закону України про Державний бюджет України на поточний рік та постанови Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного й соціального розвитку України. Зазначено, що використання індикатора $s1^a$ посилить обґрунтованість рішень з питань бюджетно-податкової та боргової політики.

Ключові слова: бюджетний розрив, бюджетна стійкість, індикатор бюджетної стійкості, Державний бюджет України, бюджетно-податкова політика, боргова політика

При ухваленні рішень з питань бюджетно-податкової політики широко використовуються показники стійкості бюджету – індикатор середньострокової бюджетної стійкості $S1$ (англ. the medium-term fiscal sustainability indicator $S1$) та індикатор довгострокової бюджетної стійкості $S2$ (англ. the long-term fiscal sustainability indicator $S2$), які вимірюють величину бюджетного розриву (англ. fiscal gap), що виникає у разі порушення бюджетного обмеження. Величина бюджетного розриву показує рівень загроз бюджетній стійкості (здатності уряду вчасно та в повному обсязі виконувати власні боргові зобов'язання) та ту величину, на яку необхідно скоригувати надходження та/або витрати бюджету для того, щоб уникнути таких загроз, а також, за відсутності цих загроз, – обсяг бюджетного простору (англ. fiscal space), в межах якого уряд може профінансувати непередбачені видатки, не створюючи таких загроз [1; 2; 3; 4, с. 156–159; 5, с. 11; 6, с. 9].

Бюджетний розрив оцінюється або для обмеженої (скінченної) кількості періодів часу (індикатор середньострокової бюджетної стійкості $S1$), або для необмеженої (нескінченної) кількості періодів часу (індикатор довгострокової бюджетної стійкості $S2$). Як правило, періодом часу є рік, а

кількість років для обчислення індикатора середньострокової бюджетної стійкості $S1$ становить не менше двох. Індикатор середньострокової бюджетної стійкості $S1$ для одного року практично не використовується.

Мета статті – показати, що індикатор середньострокової бюджетної стійкості $S1$ для одного року має перспективи застосування, зокрема може використовуватися для *діагностики поточного стану бюджету*.

Методологія побудови індикатора $s1^a$. Індикатор середньострокової стійкості бюджету² для одного року (далі – індикатор $s1^a$) описується формулою (1)³:

$$s1^a = \bar{b}_0 \cdot \frac{1+r_1}{1+\gamma_1} - \bar{b}_1 - \text{сnc}_1, \quad (1)$$

де $s1^a$ – бюджетний розрив в 1-му році, % ВВП; $\bar{b}_0$ – державний борг України⁴ на кінець 0-го року, % ВВП; $\bar{b}_1$ – державний борг на кінець 1-го року, % ВВП; r_1 – фактична номінальна процентна ставка обслуговування державного боргу в 1-му році, в річному обчисленні, *коефіцієнт*; γ_1 – коефіцієнт приросту номінального ВВП України (далі – ВВП) в 1-му році, *коефіцієнт*; сnc_1 – скориговане первинне сальдо бюджету⁵ в 1-му році, % ВВП.

У теорії індикатор $s1^a$ (див. формулу (1)) обчислюється на основі *цільового* значення державного боргу на кінець 1-го року ($\bar{b}_1$), яке задається залежно від цілей бюджетно-податкової політики, *фактичного* значення державного боргу на кінець 0-го року ($\bar{b}_0$) та *прогнозних* значень решти

² Тут і далі під *бюджетом* розуміється *Державний бюджет України*.

³ Індикатор $s1^a$ побудовано на показниках статистики державних фінансів України, сформованих за методологією *Керівництва МВФ зі статистики державних фінансів* (англ. *Government Finance Statistics Manual*) у редакції 1986 р. (GFSM 1986) (окрім доходів від приватизації, що обліковуються як фінансування). Показники статистики державних фінансів інших країни світу (країн Європейського Союзу, Великої Британії, США, Канади та інших) формуються за методологією *Керівництва МВФ зі статистики державних фінансів* у редакції 2001 р. (GFSM 2001) або у редакції 2014 р. (GFSM 2014). Тому для цих країн формула індикатора середньострокової бюджетної стійкості для одного року має інший вигляд: у ній на місці скоригованого первинного сальдо бюджету (сnc_1) стоїть первинне сальдо бюджету (nc_1) [7, с. 89–99]:

$$S1 = \bar{b}_0 \cdot \frac{1+r_1}{1+\gamma_1} - \bar{b}_1 - \text{nc}_1.$$

⁴ *Державний борг України* (далі – державний борг) не включає гарантований державою борг. У разі настання гарантійних зобов'язань борг, сплачений державою замість позичальника, обліковується як *кредит, наданий* такому позичальнику з *бюджету*.

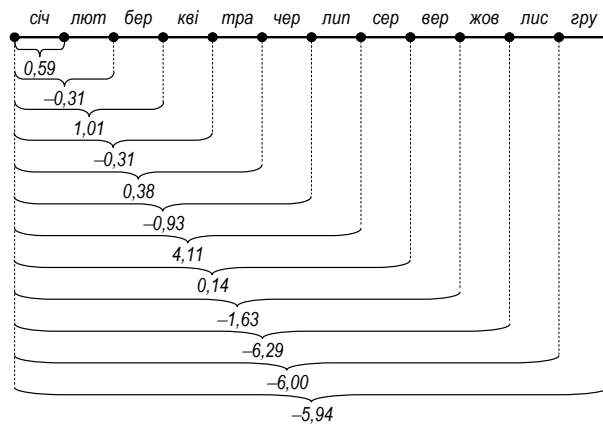
⁵ *Скориговане первинне сальдо бюджету* – це первинне сальдо бюджету, збільшене на обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації та обсяг фінансування бюджету за активними операціями і зменшене на величину відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями.

показників-складових на 1-й рік ($r_1, \gamma_1, сnc_1$).

Для того щоб індикатор $s1^a$ відображав *поточний стан бюджету*, в ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України" запропоновано обчислювати індикатор $s1^a$ на таких засадах [8, с. 31–35].

1. Припускається, що 1-й рік – це поточний рік виконання бюджету, а 0-й рік – попередній рік.

2. Значення індикатора $s1^a$ за поточний рік розраховується щомісяця, тобто з тією періодичністю, з якою оприлюднюється (оновлюється) інформація про виконання бюджету за період з початку року до поточного місяця. Усього розраховується дванадцять значень індикатора $s1^a$ за поточний рік. Кожне наступне значення уточнює попереднє (див. рис. 1).

Рис. 1. Значення індикатора $s1^a$ за 2022 р., % ВВП

Примітка: за 2022 р. розраховано дванадцять значень індикатора $s1^a$. Кожне наступне з них уточнює попереднє. Перше значення індикатора $s1^a$ за 2022 р. обчислено в лютому 2022 р. на основі інформації про виконання бюджету за січень 2022 р., друге – в березні 2022 р. на основі інформації про виконання бюджету за січень–лютий 2022 р., третє – у квітні 2022 р. на основі інформації про виконання бюджету за січень–березень 2022 р. тощо. Одиннадцяте значення індикатора $s1^a$ за 2022 р. розраховано в грудні 2022 р. на основі інформації про виконання бюджету за січень–листопад 2022 р., а дванадцяте – в січні 2023 р. на основі інформації про виконання бюджету за січень–грудень 2022 р.

Джерело: складено автором.

3. Індикатор $s1^a$ обчислюється на основі *планового* значення державного боргу на кінець поточного року ($b_1^{план}$), *фактичного* значення державного боргу на кінець попереднього року (b_0), а також *планового* та *прогнозних* значень решти показників-складових на поточний рік ($\gamma_1^{план}$, $r_1^{прогноз}$, $сnc_1^{прогноз}$) (див. формулу (2) з урахуванням формул (3)–(7)):

$$s1^a = b_0 \cdot \frac{1 + r_1^{прогноз}}{1 + \gamma_1^{план}} - b_1^{план} - сnc_1^{прогноз}, \quad (2)$$

$$\text{де } b_0 = \frac{B_0}{Y_0} \cdot 100\% , \quad (3)$$

$$b_1^{\text{план}} = \frac{B_1^{\text{план}}}{Y_1^{\text{план}}} \cdot 100\% , \quad (4)$$

$$\gamma_1^{\text{план}} = \frac{Y_1^{\text{план}} - Y_0}{Y_0} , \quad (5)$$

$$r_1^{\text{прогноз}} = \frac{B b_1^{\text{прогноз}}}{B_0} , \quad (6)$$

$$спс_1^{\text{прогноз}} = \frac{СПС_1^{\text{прогноз}}}{Y_1^{\text{план}}} \cdot 100\% , \quad (7)$$

де $s1^a$ – бюджетний розрив у поточному році, % ВВП; b_0 – фактичне значення державного боргу на кінець попереднього року, % ВВП; $b_1^{\text{план}}$ – планове значення державного боргу на кінець поточного року, % ВВП; $r_1^{\text{прогноз}}$ – прогнозне значення річної номінальної процентної ставки обслуговування державного боргу на поточний рік, коефіцієнт; $\gamma_1^{\text{план}}$ – планове значення коефіцієнта приросту номінального ВВП на поточний рік, коефіцієнт; $спс_1^{\text{прогноз}}$ – прогнозне значення скоригованого первинного сальдо бюджету на поточний рік, % ВВП; B_0 – фактичне значення державного боргу на кінець попереднього року, грн; $B_1^{\text{план}}$ – планове значення державного боргу на кінець поточного року, грн; Y_0 – фактичне значення номінального ВВП за попередній рік, грн; $Y_1^{\text{план}}$ – планове значення номінального ВВП на поточний рік, грн; $B b_1^{\text{прогноз}}$ – прогнозне значення витрат бюджету на обслуговування державного боргу на поточний рік, грн; $СПС_1^{\text{прогноз}}$ – прогнозне значення скоригованого первинного сальдо бюджету на поточний рік, грн.

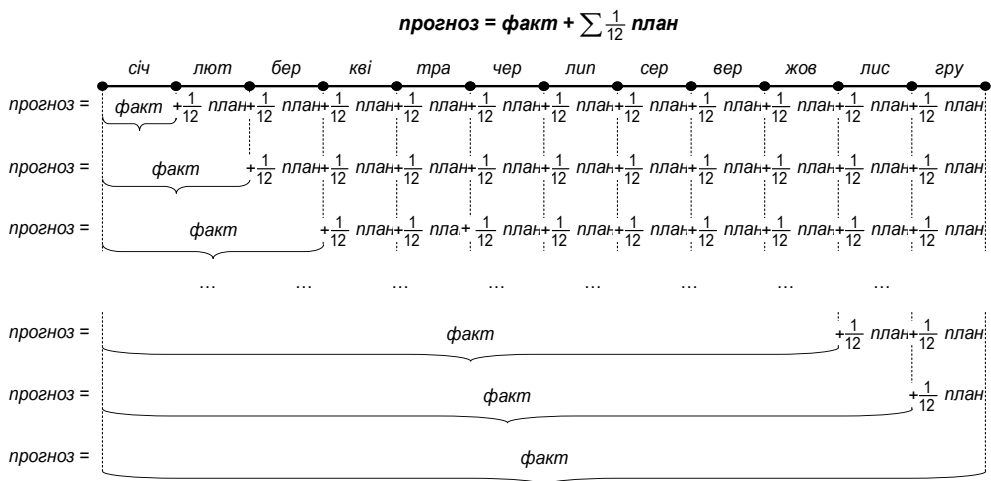
4. Під *плановими* значеннями показників-складових на поточний рік ($Y_1^{\text{план}}$, $B_1^{\text{план}}$ та інші) розуміють ті їх значення, які затверджені нормативно-правовими актами України на поточний рік або розраховані на основі таких затверджених значень. Так, планове значення номінального ВВП на поточний рік ($Y_1^{\text{план}}$) – це те його значення на поточний рік, яке затверджене постановою Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного та соціального розвитку України і обране за основу при розрахунку значень бюджетних показників, затверджених у законі України про Державний бюджет України на поточний рік. Планові значення інших показників-складових на поточний рік ($B_1^{\text{план}}$ та інші) – це ті їх значення, які

затверджені в законі України про Державний бюджет України на поточний рік або розраховані на основі таких затверджених значень.

Планові значення відстежуються щомісяця й оновлюються у разі набуття чинності змін до постанови Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного і соціального розвитку України щодо значення номінального ВВП на поточний рік або набуття чинності змін до закону України про Державний бюджет України на поточний рік щодо значень інших показників – складових індикатора $s1^a$ на поточний рік. Для розрахунку індикатора $s1^a$ береться те планове значення показника на поточний рік, яке чинне на кінець місяця, що передує поточному місяцю.

5. Планове значення показника – складової індикатора $s1^a$ на місяць становить одну дванадцятю його планового значення на рік.

6. Прогнозні значення показників-складових на поточний рік ($Вб_1^{прогноз}$, $СПС_1^{прогноз}$ та інші) – це ті їх значення, які обчислені на основі фактичних та планових значень таких показників у поточному році. Прогнозне значення показника на поточний рік розраховується щомісяця і дорівнює сумі його фактичного значення за період з початку поточного року до поточного місяця та його планових значень на поточний місяць та наступні місяці поточного року (див. рис. 2).

Рис. 2. Розрахунок прогнозного значення показника на поточний рік

Примітка: *прогноз* – прогнозне значення показника на поточний рік, розраховане в поточному місяці; *факт* – фактичне значення показника за період з початку поточного року до поточного місяця; *план* – планове значення показника на поточний рік, чинне на кінець місяця, що передує поточному місяцю.

Джерело: складено автором.

Альтернативні способи розрахунку індикатора $s1^a$. Теоретично доведено та розрахунками підтверджено, що індикатор $s1^a$, обчислений за

формулою (2), має два альтернативні способи обчислення, які з урахуванням формули (8) задаються формулами (9)–(10) [8, с. 39–43]:

$$s1^a = \frac{S1^a}{Y_1^{план}} \cdot 100\% , \quad (8)$$

$$s1^a = \frac{B_1^{прогноз} - B_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% = \frac{\Delta B_1^{прогноз} - \Delta B_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% , \quad (9)$$

$$s1^a = - \frac{CC_1^{прогноз} - CC_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% , \quad (10)$$

де $s1^a$ – бюджетний розрив у поточному році, % ВВП; $S1^a$ – бюджетний розрив у поточному році, грн; $Y_1^{план}$ – планове значення номінального ВВП на поточний рік, грн; $B_1^{прогноз}$, $B_1^{план}$ – прогнозне та планове, відповідно, значення державного боргу на кінець поточного року, грн; $\Delta B_1^{прогноз}$, $\Delta B_1^{план}$ – прогнозне та планове, відповідно, значення приросту державного боргу на поточний рік, грн; $CC_1^{прогноз}$, $CC_1^{план}$ – прогнозне та планове, відповідно, значення скоригованого сальдо бюджету⁶ на поточний рік, грн.

Формула (8) встановлює зв'язок індикатора $s1^a$, вираженого у відносній величині (тобто у % ВВП), з тим самим індикатором, вираженим в абсолютній величині (тобто у грн) ($S1^a$).

Формула (9) показує, що індикатор $S1^a$ в абсолютній величині (тобто у грн) може бути обчислений як різниця між прогнозним значенням державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{прогноз}$) та плановим значенням державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{план}$) або, що те саме, як різниця між прогнозним значенням приросту державного боргу за поточний рік ($\Delta B_1^{прогноз}$) та плановим значенням приросту державного боргу за поточний рік ($\Delta B_1^{план}$). Доведено, що ці різниці дорівнюють *різниці між фактичним значенням приросту державного боргу за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та його плановим значенням на цей період*.

Формула (10) показує, що індикатор $S1^a$ в абсолютній величині (тобто у грн) може бути обчислений як різниця між прогнозним значенням

⁶ *Скориговане сальдо бюджету* – це сальдо бюджету, збільшене на обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації та обсяг фінансування бюджету за активними операціями і зменшене на величину відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за торговими операціями.

скоригованого сальдо бюджету на поточний рік ($CC_1^{прогноз}$) та плановим значенням скоригованого сальдо бюджету на поточний рік ($CC_1^{план}$), взята з протилежним знаком. Доведено, що така різниця дорівнює різниці між фактичним значенням скоригованого сальдо бюджету за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та його плановим значенням на цей період, взятій з протилежним знаком.

Із трьох способів розрахунку індикатора $s1^a$ (див. формули (2), (9), (10)) найпростішим способом є його розрахунок за формулою (9), тобто як різниця між фактичним значенням приросту державного боргу за період з початку року та його плановим значенням на цей період (приклад розрахунку індикатора $s1^a$ для 2022 р. за формулою (9) наведено в табл. А.1 додатка А).

Практичне значення формули (2) розрахунку індикатора $s1^a$ полягає в тому, що вона пояснює значення індикатора $s1^a$ з точки зору наявності загроз бюджетній стійкості, а також обсягу бюджетних коригувань, необхідних для усунення таких загроз, та обсягу бюджетного простору, в межах якого уряд України може в разі необхідності провести непередбачені видатки без створення таких загроз.

Практичне значення формули (9) розрахунку індикатора $s1^a$ полягає в тому, що вона, по-перше, надає найпростіший спосіб обчислення індикатора $s1^a$ з усіх трьох способів обчислення (див. формули (2), (9), (10)), а по-друге, дозволяє визначити внески у формування бюджетного розриву ($s1^a$) таких показників – складових індикатора $s1^a$, як надходження бюджету від державних запозичень; витрати бюджету на погашення державного боргу; обсяг коригування боргових операцій; обсяг фінансування бюджету за рахунок боргових операцій; відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за рахунок боргових операцій (див. додаток Б).

Практичне значення формули (10) розрахунку індикатора $s1^a$ полягає в тому, що вона дозволяє визначити внески у формування бюджетного розриву ($s1^a$) таких показників – складових індикатора $s1^a$, як доходи бюджету; видатки бюджету; обсяг кредитів, наданих з бюджету; обсяг кредитів, повернутих до бюджету; сальдо кредитування бюджету; сальдо бюджету; обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації; обсяг фінансування бюджету за активними операціями; відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за рахунок боргових операцій (див. додаток В).

Діагностичні можливості індикатора $s1^a$. Індикатор $s1^a$ демонструє широкий спектр діагностичних можливостей.

По-перше, індикатор $s1^a$ оцінює поточний стан справ у секторі державних фінансів.

На рис. 3 представлено значення індикатора $s1^a$ за 2005–2022 рр.

Перші одинадцять значень індикатора $s1^a$ для кожного року, розраховані станом на кінець кожного місяця відповідного року, показують, наскільки загрозовим є поточне відхилення прогнозного значення державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{прогноз}$) від його планового значення, затвердженого в законі України про Державний бюджет України на поточний рік ($B_1^{план}$). Останнє дванадцять значень індикатора $s1^a$ для кожного року показує, наскільки загрозово відхилилося фактичне значення державного боргу на кінець звітного року від його планового значення на кінець звітного року ($B_1^{план}$) за підсумками річного виконання бюджету.

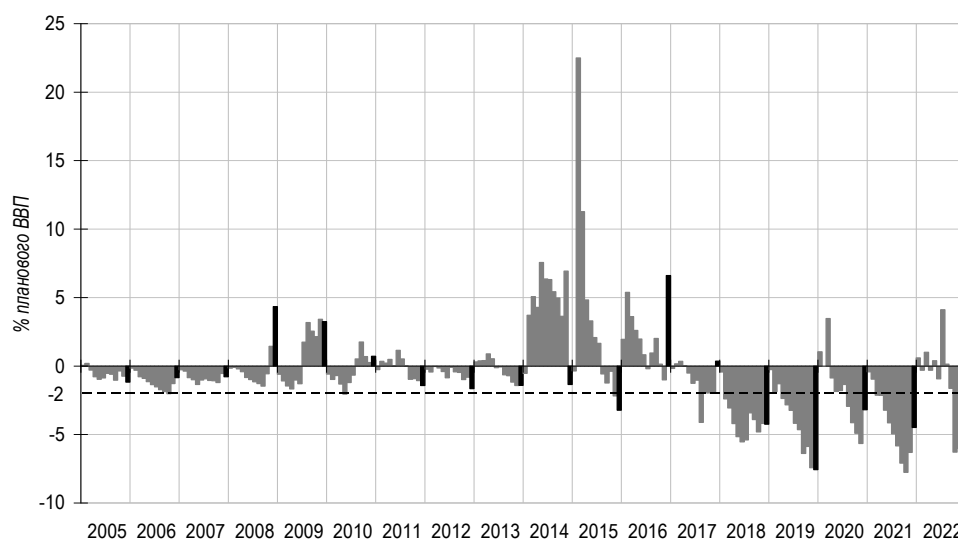

Рис. 3. Індикатор $s1^a$ у 2005–2022 рр., % ВВП

Примітка: сірим кольором позначено перші одинадцять значень індикатора $s1^a$ за відповідний рік, розраховані на основі інформації про виконання бюджету за період з січня по відповідний місяць такого року, а чорним кольором – дванадцять значень індикатора $s1^a$ за відповідний рік, розраховане на основі інформації про виконання бюджету за такий рік.

Джерело: складено автором.

Якщо при поточному виконанні бюджету значення індикатора $s1^a$ додатне ($s1^a > 0$) (тобто прогнозне значення державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{прогноз}$) перевищило його планове значення на кінець поточного року ($B_1^{план}$)), то існують загрози бюджетній стійкості до кінця поточного року. У такому випадку особам, які ухвалюють рішення з питань бюджетно-податкової та боргової політики, необхідно вжити заходів, що до кінця поточного року зумовлять поліпшення прогнозного скоригованого первинного сальдо бюджету ($спс_1^{прогноз}$) на величину додатного значення індикатора $s1^a$ (тобто збільшать прогнозні надходження бюджету до кінця

поточного року, або зменшать прогнозні витрати бюджету до кінця поточного року, або сприятимуть тому й іншому одночасно) для того, щоб уникнути загроз бюджетній стійкості до кінця поточного року (тобто повернути прогнозне значення державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{прогноз}$) в межі його планового значення на кінець поточного року ($B_1^{план}$)).

Якщо при поточному виконанні бюджету значення індикатора $s1^a$ від'ємне або дорівнює нулю ($s1^a \leq 0$) (тобто прогнозне значення державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{прогноз}$) не перевищило його планове значення на кінець поточного року ($B_1^{план}$)), то загроз бюджетній стійкості до кінця поточного року не існує або вони мінімальні. У такому випадку особи, які ухвалюють рішення з питань бюджетно-податкової та боргової політики, можуть вжити заходів, що до кінця поточного року призведуть до погіршення прогнозного скоригованого первинного сальдо бюджету ($снс_1^{прогноз}$) в межах абсолютного значення від'ємної величини індикатора $s1^a$ ($|s1^a|$) (тобто зменшать прогнозні надходження бюджету до кінця поточного року, або збільшать прогнозні витрати бюджету до кінця поточного року, або сприятимуть тому й іншому одночасно) без загроз бюджетній стійкості до кінця поточного року (тобто так, щоб прогнозне значення державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{прогноз}$) залишилося в межах його планового значення на кінець поточного року ($B_1^{план}$)).⁷ Також це означає, що до кінця поточного року уряд України має бюджетний простір в обсязі абсолютної величини від'ємного значення індикатора $s1^a$ ($|s1^a|$), в межах якого до кінця поточного року може в разі необхідності профінансувати витрати, не передбачені в законі України про Державний бюджет України на поточний рік.

Наприкінці 2008 р., у другій половині 2009 р. та 2010 р., у першій половині 2011 р. та 2013 р., майже упродовж 2014 р., у першій половині 2015 р., у 2016 р., на початку 2017 р. та 2020 р., у першій половині 2022 р. індикатор $s1^a$ мав додатні значення (див. рис. 1), що свідчить про загрози бюджетній стійкості, які виникли через те, що прогнозне/фактичне значення державного боргу на кінець року, що розглядається, перевищило його планове значення на кінець року, що розглядається. Найвищий рівень таких

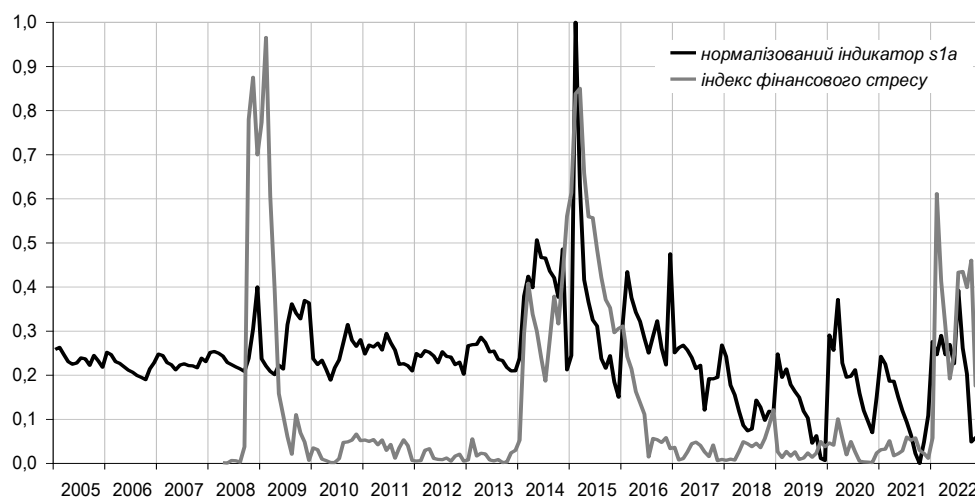
⁷ Прикладом таких заходів можуть бути ті, що спрямовані на послаблення податкового навантаження на бізнес. Їх запровадження призведе до зменшення прогнозних податкових надходжень бюджету в поточному році, а отже, до погіршення прогнозного скоригованого первинного сальдо бюджету в поточному році. Проте якщо погіршення прогнозного скоригованого первинного сальдо бюджету в поточному році не вийде за межі абсолютного значення від'ємної величини індикатора $s1^a$, то загрози бюджетній стійкості до кінця поточного року не виникнуть.

загроз був у лютому 2015 р. ($s1^a = 22,49\%$ планового ВВП). В інші періоди індикатор $s1^a$ мав від'ємні значення, що свідчить про відсутність загроз бюджетній стійкості та наявність бюджетного простору, оскільки поточне прогнозне/фактичне значення державного боргу на кінець року не перевищило його планове значення на кінець року.

По-друге, індикатор $s1^a$ оцінює поточний стан справ у секторі фінансів загалом.

Динаміка індикатора $s1^a$ майже синхронно повторює динаміку індексу фінансового стресу, який розраховує Національний банк України для відображення поточного стану справ у фінансовому секторі (див. рис. 4). Тому індикатор $s1^a$ може використовуватися для попереднього оцінювання поточного стану справ у фінансовому секторі на щомісячній основі.

Рис. 4. Нормалізований індикатор $s1^a$ та індекс фінансового стресу в 2005–2022 рр.

Примітки. 1. Значення індикатора $s1^a$ нормалізовано, тобто приведені в діапазон значень $[0; 1]$ мінімальним методом⁸, який використовується при обчисленні індексу фінансового стресу [9, с. 43].

2. НБУ розраховує індекс фінансового стресу за період з квітня 2008 р.

3. Графік індексу фінансового стресу складено зі значень індексу, розрахованих НБУ для останнього дня кожного місяця.

Джерело: складено автором за даними НБУ [10] та власними розрахунками.

⁸ *Мінімальний метод* нормалізації значень передбачає, що кожне значення індикатора $s1^a$ в t -му періоді часу ($s1_t^a$) замінюється на інше значення ($s1_t^{a*}$), обчислене за формулою:

$$s1_t^{a*} = \frac{s1_t^a - \min(s1^a)}{\max(s1^a) - \min(s1^a)},$$

де $\min(s1^a)$ – найменше значення індикатора $s1^a$ серед усіх його значень у 2005–2022 рр., $\min(s1^a) = -7,77$; $\max(s1^a)$ – найбільше значення індикатора $s1^a$ серед усіх його значень у 2005–2022 рр., $\max(s1^a) = 22,49$.

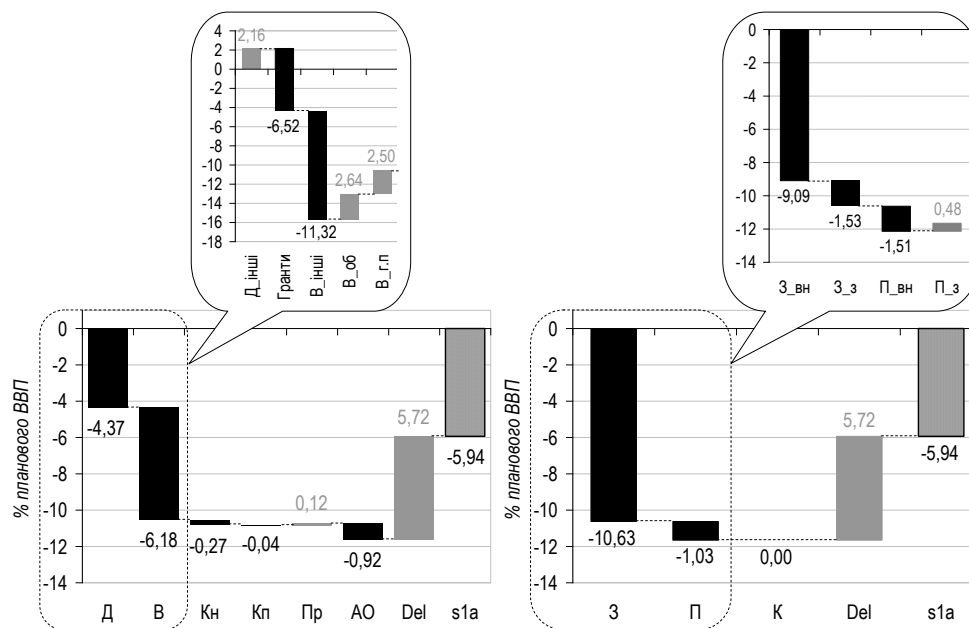
По-третє, індикатор $s1^a$ дозволяє оцінити величину впливу на нього тих показників, які його формують.

Так, за підсумками 2022 р. сформовано бюджетний простір в обсязі 5,94 % планового ВВП ($s1^a = -5,94$) (див. дванадцять значення індикатора $s1^a$ за 2022 р. на рис. 1). Згідно з формулами (В.1)–(В.3) додатка В (див. рис. 5а), бюджетний простір створили (тобто мали від'ємний внесок в індикатор $s1^a$) такі показники-складові: *доходи бюджету, кредити, повернені до бюджету, фінансування бюджету за рахунок активних операцій* – через перевиконання плану щодо цих показників на 4,37 % планового ВВП, 0,04 % планового ВВП та 0,92 % планового ВВП, відповідно ($s1^a(D) = -4,37$; $s1^a(Kn) = -0,04$; $s1^a(AO) = -0,92$), а також *видатки бюджету та кредити, надані з бюджету*, – через недовиконання плану щодо них на 6,18 % планового ВВП та 0,27 % планового ВВП, відповідно ($s1^a(B) = -6,18$; $s1^a(Kn) = -0,27$). Бюджетний простір звузили (тобто мали додатний внесок у індикатор $s1^a$) такі показники-складові: *фінансування бюджету за рахунок приватизації* – через недовиконання плану щодо такого фінансування на 0,12 % планового ВВП ($s1^a(Pr) = 0,12$), а також *відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за рахунок боргових операцій* – через перевиконання плану щодо такого відхилення на 5,72 % планового ВВП ($s1^a(\Delta) = 5,72$).

Якщо деталізувати внесок *доходів бюджету* в індикатор $s1^a$, то *гранти* розширили бюджетний простір на 6,52 % планового ВВП ($s1^a(Гранти) = -6,52$) за рахунок перевиконання плану щодо них, а *доходи без урахування грантів* звузили бюджетний простір на 2,16 % планового ВВП ($s1^a(D\_інші) = 2,16$) за рахунок недовиконання плану щодо них.

Якщо деталізувати внесок *видатків бюджету* в індикатор $s1^a$, то *видатки без урахування видатків на оборону та громадський порядок* розширили бюджетний простір на 11,32 % планового ВВП ($s1^a(B\_інші) = -11,32$) за рахунок недовиконання плану щодо них, а *видатки на оборону та видатки на громадський порядок* звузили бюджетний простір на 2,64 % планового ВВП та 2,50 % планового ВВП, відповідно ($s1^a(B\_об) = 2,64$, $s1^a(B\_г.п) = 2,50$) за рахунок перевиконання плану щодо них.

Згідно з формулами (Б.1)–(Б.2) додатка Б (див. рис. 5б) бюджетний простір за підсумками 2022 р. створили (тобто мали від'ємний внесок в індикатор $s1^a$) такі показники-складові: *надходження бюджету від державних запозичень* – за рахунок недовиконання плану щодо них на 10,63 % планового ВВП ($s1^a(З) = -10,63$), а також *витрати бюджету на*

а) Внесок, розрахований як різниця між фактичним та плановим значеннями скоригованого сальдо бюджету, взята з протилежним знаком

Примітка. Д – доходи бюджету, у т.ч. Гранти – стаття доходів бюджету "Офіційні трансферти від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ", Д_інші – доходи бюджету без урахування грантів; В – видатки бюджету, у т.ч. В_об – видатки бюджету на оборону, В_г.п – видатки бюджету на громадський порядок, В_інші – видатки бюджету без урахування видатків на оборону та громадський порядок; Кн – обсяг кредитів, наданих з бюджету; Кп – обсяг кредитів, повернених до бюджету; Пр – обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації; АО – обсяг фінансування бюджету за активними операціями; Del – відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями; s1a – індикатор $s1^a$.

б) Внесок, розрахований як різниця між фактичним та плановим значеннями приросту державного боргу

Примітка. З – надходження бюджету від державних запозичень, у т.ч. З_вн – надходження бюджету від внутрішніх державних запозичень, З_з – надходження бюджету від зовнішніх державних запозичень; П – витрати бюджету на погашення державного боргу, у т.ч. П_вн – витрати бюджету на погашення внутрішнього державного боргу, П_з – витрати бюджету на погашення зовнішнього державного боргу; К – обсяг коригування боргових операцій; Del – відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями; s1a – індикатор $s1^a$.

Рис. 5. Внески показників-складових в індикатор $s1^a$ за підсумками виконання Державного бюджету України в 2022 р., % планового ВВП

Джерело: складено автором.

погашення державного боргу – за рахунок перевиконання плану щодо них на 1,03 % планового ВВП ($s1^a(B) = -1,03$). Бюджетний простір звужив (тобто мав

додатний внесок у індикатор $s1^a$) такий показник-складова, як відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за рахунок боргових операцій – через перевиконання плану щодо нього на 5,72 % планового ВВП ($s1^a(\Delta) = 5,72$).

Якщо деталізувати внесок надходжень бюджету від державних запозичень в індикатор $s1^a$, то надходження від внутрішніх державних запозичень розширили бюджетний простір на 9,09 % планового ВВП ($s1^a(З_{вн}) = -9,09$), а надходження від зовнішніх державних запозичень – на 1,53 % планового ВВП ($s1^a(З_{з}) = -1,53$).

Якщо деталізувати внесок витрат бюджету на погашення державного боргу в індикатор $s1^a$, то витрати на погашення внутрішнього державного боргу розширили бюджетний простір на 1,51 % планового ВВП ($s1^a(П_{вн}) = -1,51$) за рахунок перевиконання плану щодо них, а витрати на погашення зовнішнього державного боргу звужили бюджетний простір на 0,48 % планового ВВП ($s1^a(П_{з}) = 0,48$) за рахунок недовиконання плану щодо них.

Внески показників-складових в індикатор $s1^a$, розрахований за підсумками річного виконання бюджету, для 2005–2022 рр. наведено в додатку Г.

По-четверте, індикатор $s1^a$ дозволяє оцінити величину впливу на нього змін, внесених до нормативно-правових актів України упродовж поточного року.

Доведено, що на величину індикатора $s1^a$ в поточному році впливають зміни, внесені до закону України про Державний бюджет України на поточний рік щодо планового значення державного боргу на кінець поточного року ($B_1^{план}$), та зміни, внесені до постанови Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного і соціального розвитку України щодо планового значення номінального ВВП на поточний рік ($Y_1^{план}$). Причому в першому випадку вони впливають на абсолютну (тобто у грн) і відносну (тобто у % ВВП) величини індикатора $s1^a$, а в другому випадку – тільки на відносну величину індикатора $s1^a$ (тобто у % ВВП). Зміни, внесені до закону України про Державний бюджет України на поточний рік щодо планових значень інших показників (доходів бюджету; видатків бюджету; обсягу кредитів, наданих з бюджету; обсягу кредитів, повернутих до бюджету; надходжень бюджету від державних запозичень; витрат бюджету на погашення державного боргу; обсягу фінансування бюджету за борговими операціями; обсягу фінансування бюджету за рахунок приватизації; обсягу фінансування бюджету за активними операціями), не впливають на величину індикатора $s1^a$, проте впливають на величину

внесків таких показників та показників, розрахованих на їх основі, у величину індикатора $s1^a$ [8, с. 58–63].

Якщо в результаті змін, внесених до закону України про Державний бюджет України на поточний рік, планове значення державного боргу на кінець поточного року зміниться з $B_1^{план}$ на $B_1^{план*}$, тобто приросте на

$$\left(B_1^{план*} - B_1^{план} \right) \text{ грн, або } \left(\frac{B_1^{план*} - B_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% \right) \% \text{ планового ВВП, то}$$

значення індикатора бюджетної стійкості, обчисленого на основі інформації про виконання бюджету за перші k місяців поточного року, приросте на

$$\left(\left(B_1^{план} - B_1^{план*} \right) \cdot \frac{k}{12} \right) \text{ грн, або } \left(\frac{\left(B_1^{план} - B_1^{план*} \right) \cdot \frac{k}{12}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% \right) \% \text{ планового ВВП.}$$

Так, Закон України від 15.03.2022 р. № 2135-IX збільшив планове значення державного боргу на кінець 2022 р., затверджене в Законі України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" [11], з 2725,3 млрд грн до 2792,9 млрд грн. У результаті третє значення індикатора $s1^a$ (тобто значення індикатора $s1^a$, обчислене на основі інформації про виконання бюджету за січень–березень 2022 р., тобто за перші три місяці 2022 р.), зменшилося на 0,31 % планового ВВП, четверте значення індикатора $s1^a$ зменшилося на 0,42 % планового ВВП, п'яте – на 0,52 % планового ВВП, шосте – на 0,63 % планового ВВП, сьоме – на 0,73 % планового ВВП, восьме – на 0,84 % планового ВВП, дев'яте – на 0,94 % планового ВВП, десяте – на 1,05 % планового ВВП, одинадцяте – на 1,15 % планового ВВП, дванадцяте – на 1,26 % планового ВВП (див. стовпчик 3 табл. 1). Тобто зміни, внесені цим Законом щодо державного боргу на кінець 2022 р., зменшили оцінки загроз бюджетній стійкості у 2022 р. на відповідні величини. На рис. 6 таке зменшення відображено зсувом униз пунктирної лінії, яка з'єднує значення індикатора $s1^a$, розраховані за припущення, що планове значення державного боргу на кінець 2022 р. на рівні 2725,3 млрд грн залишиться чинним до кінця 2022 р.

Кожна наступна зміна до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 р." щодо планового значення державного боргу на кінець 2022 р. (Закони України від 21.04.2022 р. № 2218-IX, від 31.05.2022 р. № 2280-IX, від 09.07.2022 р. № 2385-IX, від 15.08.2022 р. № 2517-IX, від 30.08.2022 р. № 2249-IX) збільшила це планове значення, що зумовило подальше зменшення значень індикатора $s1^a$ на величини, зазначені в табл. 1, а отже, до зниження рівня загроз бюджетній стійкості в Україні в 2022 р. Зміни, внесені Законами України від 21.09.2022 № 2619-IX та від 18.10.2022 р. № 2675-IX, повністю усунули такі загрози та створили значний бюджетний простір до кінця 2022 р. (див. рис. 6).

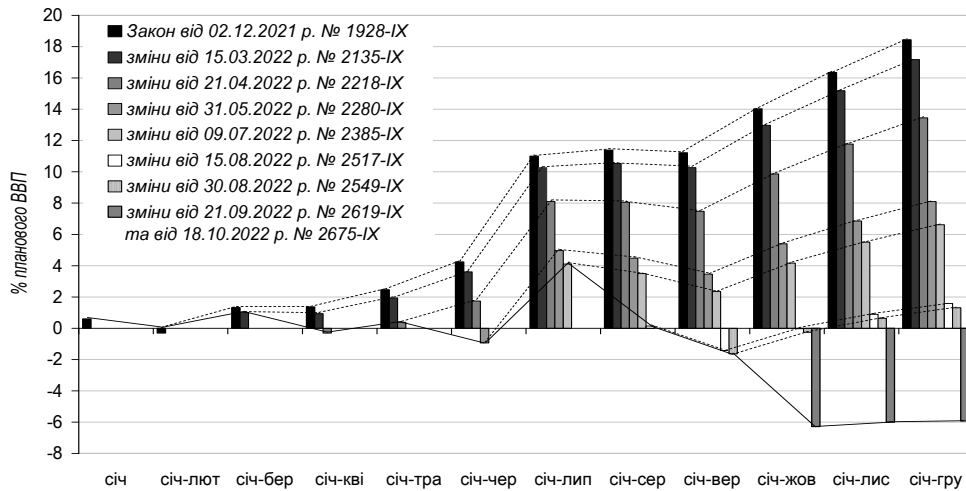
Таблиця 1

Прирости індикатора $s1^a$ залежно від змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" щодо планового значення державного боргу на кінець 2022 р.

Період року	Кількість місяців у періоді	Прирости індикатора $s1^a$, викликані зазначеними законами, % планового ВВП							Законами України від 21.09.2022 р № 2619-IX та від 18.10.2022 р № 2675-IX
		Законом України від 15.03.2022 р № 2135-IX	Законом України від 21.04.2022 р № 2218-IX	Законом України від 31.05.2022 р № 2280-IX	Законом України від 09.07.2022 р № 2385-IX	Законом України від 15.08.2022 р № 2517-IX	Законом України від 30.08.2022 р № 2549-IX	Законом України від 21.09.2022 р № 2619-IX	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
січень–березень	3	-0,31	-	-	-	-	-	-	
січень–квітень	4	-0,42	-1,24	-	-	-	-	-	
січень–травень	5	-0,52	-1,55	-	-	-	-	-	
січень–червень	6	-0,63	-1,86	-2,68	-	-	-	-	
січень–липень	7	-0,73	-2,17	-3,13	-0,86	-	-	-	
січень–серпень	8	-0,84	-2,48	-3,57	-0,99	-3,36	-	-	
січень–вересень	9	-0,94	-2,79	-4,02	-1,11	-3,77	-0,21	-	
січень–жовтень	10	-1,05	-3,10	-4,47	-1,23	-4,19	-0,23	-6,04	
січень–листопад	11	-1,15	-3,41	-4,91	-1,36	-4,61	-0,25	-6,64	
січень–грудень	12	-1,26	-3,73	-5,36	-1,48	-5,03	-0,27	-7,24	

Примітка: (-) – явище було відсутнє.

Джерело: складено автором.

Рис. 6. Значення індикатора $s1^a$ залежно від змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" щодо планового значення державного боргу на кінець 2022 р., % планового ВВП

Примітка: пунктирна лінія з'єднує значення індикатора $s1^a$, розраховані за припущення, що планове значення державного боргу на кінець 2022 р., затверджене у відповідних змінах до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік", є чинним з місяця, на кінець якого такі зміни набрали чинності, й до кінця 2022 р. Суцільна лінія з'єднує значення індикатора $s1^a$, розраховані при тих планових значеннях державного боргу на кінець 2022 р., які фактично були чинними на кінець відповідного місяця 2022 р.

Джерело: складено автором.

Підсумовуючи сказане, слід зауважити, що значення індикатора $s1^a$ будуть іншими, якщо місячні планові значення бюджетних показників – складових індикатора $s1^a$ обчислювати не як одну дванадцятку їх річних планових значень (див. засаду 5 побудови індикатора $s1^a$), а обирати рівними їх місячним плановим значенням, встановленим помісячним розписом Державного бюджету України. При цьому діагностичні можливості індикатора $s1^a$ не зміняться.

Також варто зазначити, що заслуговує на особливу увагу такий показник – складова індикатора $s1^a$, як *відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за рахунок боргових операцій* (Δ). Його вплив на індикатор $s1^a$ може бути значним (див. додаток Г), особливо в періоди різких стрибків офіційного валютного курсу гривні [8, с. 53, 57]. Аналог цього показника в європейській статистиці – *stock-flow adjustment (SFA)* – досліджується статистичною організацією Європейської Комісії на постійній основі [12].

Висновки

Індикатор середньострокової бюджетної стійкості для одного року $s1^a$ може використовуватися для діагностики поточного стану Державного бюджету України. Для цього він має бути побудований таким чином, щоб показувати, наскільки необхідно змінити прогнозне значення скоригованого первинного сальдо Державного бюджету України на поточний рік для того, щоб на кінець поточного року досягти планового значення державного боргу України. Під плановим значенням державного боргу України, а також плановими значеннями інших бюджетних показників – складових індикатора $s1^a$ (крім номінального ВВП України) розуміють ті їх значення, які затверджені в законі України про Державний бюджет України на поточний рік або розраховані на основі таких затверджених значень. Планове значення номінального ВВП України – це те його значення, яке затверджене в постанові Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного та соціального розвитку України та обране за основу при розрахунку значень бюджетних показників, затверджених у законі України про Державний бюджет України на поточний рік. Під прогнозним значенням скоригованого первинного сальдо Державного бюджету України на поточний рік, а також прогнозними значеннями інших бюджетних показників – складових індикатора $s1^a$ (крім номінального ВВП України) розуміють ті їх значення, які обчислені на поточний рік з урахуванням їх планових значень на поточний рік та їх фактичних значень, отриманих у ході виконання Державного бюджету України.

Якщо планові та прогнозні значення показників – складових індикатора $s1^a$ визначати запропонованим чином, то існують два альтернативних способи обчислення індикатора $s1^a$: шляхом розрахунку різниці між

фактичним значенням приросту державного боргу України за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та його плановим значенням на цей період, а також шляхом розрахунку різниці між фактичним значенням скоригованого сальдо Державного бюджету України за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року та його плановим значенням на цей період, взятої із протилежним знаком.

Індикатор $s1^a$ має широкі діагностичні можливості. По-перше, він відображає поточний стан справ у секторі державних фінансів. По-друге, може використовуватися для попереднього оцінювання поточного стану справ у фінансовому секторі загалом на щомісячній основі. По-третє, дозволяє оцінити вплив на нього його показників-складових. По-четверте, дозволяє оцінити вплив на нього змін, які вносяться до закону України про Державний бюджет України на поточний рік, та постанови Кабінету Міністрів України про схвалення прогнозу економічного та соціального розвитку України. Використання індикатора $s1^a$ посилить обґрунтованість рішень з питань бюджетно-податкової та боргової політики.

Список використаних джерел

1. Fiscal Sustainability Report 2021 / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Institutional Paper 171. April 2022. Vol. 1. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2022-05/dp171_en_vol1.pdf; <https://doi.org/10.2765/682828>
2. Fiscal Sustainability Report 2021 / European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Institutional Paper 171. April 2022. Vol. 2: Country analysis. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2022-04/dp171_en_vol2_upd.pdf; <https://doi.org/10.2765/12529>
3. Fiscal Sustainability Report 2022 / Office of the Parliamentary Budget Officer. Ottawa, 28 July 2022. 39 p. URL: <https://distribution-a617274656661637473.pbo-dpb.ca/faf2336e3e33f177db17e07f924f79858bc02357a5d58b1c77a55afc3d0598d8>
4. Fiscal risks and sustainability / Office for Budget Responsibility. London, July 2022. URL: https://obr.uk/docs/dlm_uploads/Fiscal_risks_and_sustainability_2022-1.pdf
5. The 2022 Long-Term Budget Outlook / Congressional Budget Office. Washington, D.C., July 2022. 65 p. URL: <https://www.cbo.gov/file-download/download/private/164631>
6. Financial Report of the United States Government 2022 / Department of the Treasury. Washington, D.C., 2023. 251 p. URL: [https://fiscal.treasury.gov/files/reports-statements/financial-report/2022/02-16-2023-FR-\(Final\).pdf](https://fiscal.treasury.gov/files/reports-statements/financial-report/2022/02-16-2023-FR-(Final).pdf)
7. Стійкість державних фінансів України у довгостроковій перспективі: кол. моногр. / І.О. Луніна, О.С. Білоусова, Д.В. Твердохлібова та ін.; за ред. д.е.н. І.О. Луніної; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". Київ,

2020. 364 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/333.pdf>
8. Твердохлібова Д.В. Державний бюджет України в 2005–2020 рр.: оцінка бюджетного простору: наук. доповідь / НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів. НАН України". Київ, 2021. 212 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/sr/308.pdf>
9. Filatov V. A new financial stress index for Ukraine. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*. 2021. № 251. P. 37–54. URL: <https://doi.org/10.26531/vnbu2021.251.03>
10. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2022 року : Таблиці і графіки у тексті звіту, грудень 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2022-roku>
11. Закон України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" від 02.12.2021 р. № 1928-IX (зі змінами та доповненнями). База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
12. EDP Notification Tables. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>

Надійшла до редакції 18.02.2023 р.

Прорецензовано 12.03.2023 р.

Підписано до друку 29.03.2023 р.

Dina Tverdokhlibova⁹

DIAGNOSTICS OF THE CURRENT STATE OF THE UKRAINE'S STATE BUDGET

The example of Ukraine shows that the indicator of fiscal sustainability $s1^a$ for one year can be used to diagnose the current state of the state budget. Six principles of construction of such an indicator are considered, which include: 1) construction of the indicator $s1^a$ for the current year; 2) calculation of the value of the indicator $s1^a$ for the current year every month, that is, with the frequency with which information on the implementation of the Ukraine's State Budget for the period from the beginning of the current year to the current month of the current year is published; 3) calculation of the indicator $s1^a$ based on the planned value of the state debt of Ukraine at the end of the current year, the actual value of the state debt of Ukraine at the end of the previous year, the planned and forecast values for the current year of the rest of

⁹ **Tverdokhlibova, Dina Victorivna** – PhD in Economics, Senior Researcher at the Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine (26, Panasa Myrnoho St., Kyiv, 01011, Ukraine), ORCID: 0000-0002-9510-0316, e-mail: d.tverdokhlibova@gmail.com

its components; 4) the assumption that the planned values of the components of the indicator $s1^a$ are those whose values are approved in the regulatory and legal acts of Ukraine for the current year (namely: the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the forecast of economic and social development of Ukraine regarding the nominal GDP and the Law of Ukraine on the State Budget of Ukraine for the current year regarding the remaining components) or calculated based on the above mentioned approved values; 5) the assumption that the planned values of components of the indicator $s1^a$ for a month of the current year are equal to one twelfth of their planned values for the current year; 6) the assumption that the forecast values of the components of the indicator $s1^a$ for the current year are equal to the sum of their actual values for the period from the beginning of the current year to the current month of the current year and their planned values for the current month and the following months of the current year.

It is indicated that when constructing the indicator $s1^a$ on the specified principles, it can be calculated not only as a fiscal gap of the one-year budget constraint, but also in two alternative ways: by calculating the difference between the actual value of the change in the state debt of Ukraine for the period from the beginning of the current year to the current month of the current year and its planned value for this period, as well as by calculating the difference, taken with the opposite sign, between the actual value of the adjusted balance of the State Budget of Ukraine for the period from the beginning of the current year to the current month of the current year and its planned value for this period.

The author reveals the diagnostic capabilities of the indicator $s1^a$, namely: the ability to reflect the current state in the state finance sector, as well as in the financial sector in whole, the ability to define the impact of its components on it, the ability to define the impact of amending the Law of Ukraine on the State Budget of Ukraine for the current year and the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the forecast of economic and social development of Ukraine on it. It is noted that the use of the indicator $s1^a$ will strengthen the validity of decisions on issues of fiscal and debt policy.

Keywords: fiscal gap, fiscal sustainability, fiscal sustainability indicator, State budget of Ukraine, fiscal policy, debt policy

References

1. European Commission (2022, April). Fiscal Sustainability Report 2021. Vol. 1. Institutional Paper 171. <https://doi.org/10.2765/682828>. Retrieved from https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2022-05/dp171_en_vol1.pdf
2. European Commission (2022, April). Fiscal Sustainability Report 2021. Vol. 2 - Country analysis. Institutional Paper 171. <https://doi.org/10.2765/12529>. Retrieved from https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2022-04/dp171_en_vol2_upd.pdf
3. Office of the Parliamentary Budget Officer. (2022, July 28). Fiscal Sustainability Report 2022. Ottawa. Retrieved from <https://distribution-a617274656661637473.pbo-dpb.ca/faf2336e3e33f177db17e07f924f79858bc02357a5d58b1c77a55afc3d0598d8>
4. Office for Budget Responsibility (2022, July). Fiscal risks and sustainability. London. Retrieved from https://obr.uk/docs/dlm_uploads/Fiscal_risks_and_sustainability_2022-1.pdf
5. Congressional Budget Office (2022, July). The 2022 Long-Term Budget Outlook. Washington, D.C. Retrieved from <https://www.cbo.gov/file-download/download/private/164631>
6. Department of the Treasury (2023). Financial Report of the United States Government 2022. Washington, D.C. Retrieved from [https://fiscal.treasury.gov/files/reports-statements/financial-report/2022/02-16-2023-FR-\(Final\).pdf](https://fiscal.treasury.gov/files/reports-statements/financial-report/2022/02-16-2023-FR-(Final).pdf)
7. Lunina, I.O., Bilousova, O.S., Tverdokhlibova, D.V. et al. (2020). Sustainability of Ukraine's public finances in the long-term. Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine. Kyiv. Retrieved from <http://ief.org.ua/docs/mg/333.pdf> [in Ukrainian].
8. Tverdokhlibova, D.V. (2021). The State budget of Ukraine in 2005-2020: an assessment of the fiscal space. Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine. Kyiv. Retrieved from <http://ief.org.ua/docs/sr/308.pdf> [in Ukrainian].
9. Filatov, V. (2021). A new financial stress index for Ukraine. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, 251, 37-54. <https://doi.org/10.26531/vnbu2021.251.03>
10. Financial Stability Report (2022, December). Tables and graphs. Retrieved from <https://bank.gov.ua/en/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2022-roku>
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2021, December 02). The Law "On the State Budget of Ukraine for 2022" No. 1928-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
12. EDP Notification Tables. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>

Додаток А

РОЗРАХУНОК ІНДИКАТОРА $s1^a$ ЗА 2022 Р. У ХОДІ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ

Таблиця А.1

Розрахунок індикатора $s1^a$ за 2022 р. у ході виконання бюджету як різниці між фактичним і плановим значеннями приросту державного боргу

Період року	Кількість місяців у періоді	Державний борг, млрд грн		Приріст державного боргу, млрд грн.			Бюджетний розрив за рік		
		плановий на кінець року, чинний на кінець періоду, ($B_1^{план}$)	фактичний на кінець періоду	плановий, чинний на кінець періоду			фактичний за період	млрд грн, ($S1^a$)	% ВВП, ($s1^a$)
				за рік, ($\Delta B_1^{план}$)	за місяць	за період			
1	2	3	4	5 (=3- B_0)	6 (=5/n)	7 (=2·6)	8 (=4- B_0)	9 (=8-7)	10 (=9/ $Y_1^{план} \cdot k$)
січень	1	2725,33	2424,69	362,61	30,22	30,22	61,97	31,75	0,59
січень-лютий	2	2725,33	2406,59	362,61	30,22	60,43	43,87	-16,56	-0,31
січень-березень	3	2792,89	2524,23	430,17	35,85	107,54	161,51	53,97	1,01
січень-квітень	4	2992,89	2556,40	630,17	52,51	210,06	193,68	-16,38	-0,31
січень-травень	5	2992,89	2645,84	630,17	52,51	262,57	283,12	20,55	0,38
січень-червень	6	3280,58	2771,45	917,86	76,49	458,93	408,73	-50,20	-0,93
січень-липень	7	3360,02	3164,92	997,30	83,11	581,76	802,20	220,44	4,11
січень-серпень	8	3630,20	3215,27	1267,48	105,62	844,98	852,55	7,57	0,14
січень-вересень	9	3644,90	3236,75	1282,18	106,85	961,63	874,03	-87,60	-1,63
січень-жовтень	10	4033,76	3417,42	1671,04	139,25	1392,54	1054,70	-337,83	-6,29
січень-листопад	11	4033,76	3572,30	1671,04	139,25	1531,79	1209,58	-322,21	-6,00
січень-грудень	12	4033,76	3715,12	1671,04	139,25	1671,04	1352,40	-318,64	-5,94

Примітки.

1. Рядок нумерації стовпчиків: $B_0=236272$ млрд грн – державний борг на кінець 2021 р.¹⁰; $n=12$ – кількість місяців у році; $Y_1^{план}=536870$ млрд грн – плановий номінальний ВВП на 2022 р.¹¹; $k=100\%$.

2. Стовпчик 3: дані сформовано відповідно до ст. 5 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" (зі змінами та доповненнями) [11].

3. Стовпчик 4: дані Міністерства фінансів України¹².

Джерело: складено автором за: базою даних Верховної Ради України "Законодавство України", даними Міністерства фінансів України та власними розрахунками.

¹⁰ Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg>

¹¹ Постанова КМУ "Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2022–2024 роки" від 31.05.2021 р. № 586. База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-2021-p#Text>

¹² Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg>

Додаток Б

ВНЕСКИ ПОКАЗНИКІВ У ІНДИКАТОР $s1^a$, РОЗРАХОВАНИЙ ЯК РІЗНИЦЯ МІЖ ФАКТИЧНИМ ТА ПЛАНОВИМ ЗНАЧЕННЯМИ ПРИРОСТУ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Якщо індикатор $s1^a$ обчислюється як різниця між фактичним та плановим значеннями приросту державного боргу (див. формулу (9)), то внески його показників-складових, як-от: обсяг фінансування бюджету за рахунок боргових операцій (BO), відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями (Δ), надходження бюджету від державних запозичень ($З$), витрати бюджету на погашення державного боргу ($П$), обсяг коригування боргових операцій ($К$) – визначаються з формул (Б.1)–(Б.2) [8, с. 46–48]. Формули та способи розрахунків таких внесків наведено в табл. Б.1.

$$s1^a = \frac{B_1^{прогноз} - B_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% = \underbrace{\frac{BO_1^{прогноз} - BO_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок фінансування бюджету за борговими операціями}} +$$

$$+ \underbrace{\frac{\Delta_1^{прогноз} - \Delta_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями}}, \quad (Б.1)$$

де

$$\underbrace{\frac{BO_1^{прогноз} - BO_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок фінансування бюджету за борговими операціями}} = \underbrace{\frac{З_1^{прогноз} - З_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок надходжень бюджету від державних запозичень}} +$$

$$+ \underbrace{\frac{-(P_1^{прогноз} - P_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок витрат бюджету на погашення державного боргу}} + \underbrace{\frac{K_1^{прогноз} - K_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок коригування боргових операцій}}, \quad (Б.2)$$

де $s1^a$ – бюджетний розрив у поточному році, % ВВП; $B_1^{прогноз}$, $BO_1^{прогноз}$, $\Delta_1^{прогноз}$, $З_1^{прогноз}$, $П_1^{прогноз}$, $K_1^{прогноз}$ – прогнозні значення відповідних показників на поточний рік, грн; $B_1^{план}$, $Y_1^{план}$, $BO_1^{план}$, $\Delta_1^{план}$, $З_1^{план}$, $П_1^{план}$, $K_1^{план}$ – планові значення відповідних показників на поточний рік, грн.

Таблиця Б.1

**Формули та способи розрахунку внесків показників у індикатор $s1^a$,
обчислений як різниця між фактичним та плановим значеннями
приростів державного боргу**

Показник	Формула внеску показника	Спосіб розрахунку внеску показника
Фінансування бюджету за борговими операціями, у т.ч.:	$\frac{BO_1^{прогноз} - BO_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями обсягу фінансування бюджету за борговими операціями за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП
надходження бюджету від державних запозичень	$\frac{З_1^{прогноз} - З_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями надходжень бюджету від державних запозичень за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП
витрати бюджету на погашення державного боргу	$-\frac{(П_1^{прогноз} - П_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями витрат бюджету на погашення державного боргу за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, взята з протилежним знаком, % ВВП
коригування боргових операцій	$\frac{K_1^{прогноз} - K_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями обсягу коригування боргових операцій бюджету за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП
Відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями	$\frac{\Delta_1^{прогноз} - \Delta_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП

Джерело: складено автором.

Формули (Б.1)–(Б.2) та табл. Б.1 показують, що такі показники, як обсяг фінансування бюджету за борговими операціями (BO), надходження бюджету від державних запозичень ($З$), обсяг коригування боргових операцій (K), відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями (Δ), мають *додатні* внески в індикатор $s1^a$, якщо їх *фактичні* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *більші від* їх *планових* значень на цей період, та мають *від’ємні* внески в індикатор $s1^a$, якщо їх *фактичні* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *менші за* їх *планові* значення на такий період. Такий бюджетний показник, як витрати бюджету на погашення державного боргу ($П$), має *додатний* внесок в індикатор $s1^a$, якщо його *фактичне* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *менше за* його *планове* значення на цей період, та має *від’ємний* внесок в індикатор $s1^a$, якщо його *фактичне* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *більше від* його *планового* значення на такий період.

ВНЕСКИ ПОКАЗНИКІВ У ІНДИКАТОР $s1^a$, РОЗРАХОВАНИЙ ЯК РІЗНИЦЯ МІЖ ФАКТИЧНИМ ТА ПЛАНОВИМ ЗНАЧЕННЯМИ СКОРІГОВАНОГО САЛЬДО БЮДЖЕТУ, ВЗЯТА З ПРОТИЛЕЖНИМ ЗНАКОМ

Якщо індикатор $s1^a$ обчислюється як різниця між фактичним та плановим значеннями скорігovanого сальдо бюджету (CC), взята з протилежним знаком (див. формулу (10)), то внески його показників-складових, як-от: сальдо бюджету (C), обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації (Pr), обсяг фінансування бюджету за активними операціями (AO), відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями (Δ), доходи бюджету (D), видатки бюджету (B), сальдо кредитування бюджету (CK), обсяг кредитів, наданих з бюджету (Kn), обсяг кредитів, повернених до бюджету (Kn) – визначаються з формул (В.1)–(В.3) [8, с. 43–46]. Формули та способи розрахунків таких внесків наведено в табл. В.1.

$$\begin{aligned}
 s1^a = & \frac{-(CC_1^{прогноз} - CC_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\% = \underbrace{\frac{-(C_1^{прогноз} - C_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок сальдо бюджету}} \\
 & + \underbrace{\frac{-(Pr_1^{прогноз} - Pr_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок фінансування бюджету за рахунок приватизації}} + \underbrace{\frac{-(AO_1^{прогноз} - AO_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок фінансування бюджету за активними операціями}} \quad (B.1) \\
 & + \underbrace{\frac{\Delta_1^{прогноз} - \Delta_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями}},
 \end{aligned}$$

де

$$\begin{aligned}
 \underbrace{\frac{-(C_1^{прогноз} - C_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок сальдо бюджету}} = & \underbrace{\frac{-(D_1^{прогноз} - D_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок доходів}} \\
 & + \underbrace{\frac{B_1^{прогноз} - B_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\% +}_{\text{внесок видатків}} + \underbrace{\frac{CK_1^{прогноз} - CK_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%}_{\text{внесок сальдо кредитування бюджету}}, \quad (B.2)
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 & \underbrace{\frac{CK_1^{\text{прогноз}} - CK_1^{\text{план}}}{Y_1^{\text{план}}} \cdot 100\%}_{\text{внесок сальдо кредитування бюджету}} = \underbrace{\frac{Kn_1^{\text{прогноз}} - Kn_1^{\text{план}}}{Y_1^{\text{план}}} \cdot 100\%}_{\text{внесок кредитів, наданих з бюджету}} + \\
 & + \underbrace{\frac{-(Kn_1^{\text{прогноз}} - Kn_1^{\text{план}})}{Y_1^{\text{план}}} \cdot 100\%}_{\text{внесок кредитів, повернутих до бюджету}}.
 \end{aligned}
 \tag{B.3}$$

де $s1^a$ – бюджетний розрив у поточному році, % ВВП; $CC_1^{\text{прогноз}}$, $C_1^{\text{прогноз}}$, $Pr_1^{\text{прогноз}}$, $AO_1^{\text{прогноз}}$, $\Delta_1^{\text{прогноз}}$, $D_1^{\text{прогноз}}$, $B_1^{\text{прогноз}}$, $CK_1^{\text{прогноз}}$, $Kn_1^{\text{прогноз}}$, $Kn_1^{\text{прогноз}}$ – прогнозні значення відповідних показників на поточний рік, грн; $CC_1^{\text{план}}$, $Y_1^{\text{план}}$, $C_1^{\text{план}}$, $Pr_1^{\text{план}}$, $AO_1^{\text{план}}$, $\Delta_1^{\text{план}}$, $D_1^{\text{план}}$, $B_1^{\text{план}}$, $CK_1^{\text{план}}$, $Kn_1^{\text{план}}$, $Kn_1^{\text{план}}$ – планові значення відповідних показників на поточний рік, грн.

Табл. В.1 показує, що такі показники, як сальдо бюджету (C), доходи бюджету (D), обсяг кредитів, повернутих до бюджету (Kn), обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації (Pr), обсяг фінансування бюджету за активними операціями (AO), мають *додатні* внески в індикатор $s1^a$, якщо їх *фактичні* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *менші* за їх *планові* значення на цей період, та мають *від'ємні* внески в індикатор $s1^a$, якщо їх *фактичні* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *більші* від їх *планових* значень на такий період. Такі бюджетні показники, як видатки бюджету (B), сальдо кредитування бюджету (CK), обсяг кредитів, наданих з бюджету (Kn), відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями (Δ), мають *додатні* внески в індикатор $s1^a$, якщо їх *фактичні* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *більші* від їх *планових* значень на цей період, та мають *від'ємні* внески в індикатор $s1^a$, якщо їх *фактичні* значення за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року *менші* за їх *планові* значення на такий період.

Таблиця В.1

**Формули та способи розрахунку внесків показників у індикатор $s1^a$,
обчислений як різниця між фактичним та плановим значеннями
скоригованого сальдо бюджету, взята з протилежним знаком**

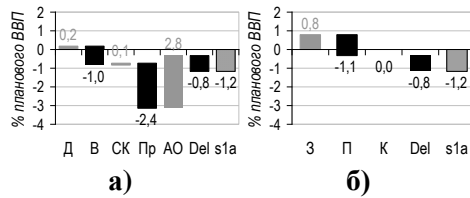
Показник	Формула внеску показника	Спосіб розрахунку внеску показника
Сальдо бюджету, у т.ч.:	$\frac{-(C_1^{прогноз} - C_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями сальдо бюджету за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, взята з протилежним знаком, % ВВП
доходи бюджету	$\frac{-(D_1^{прогноз} - D_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями доходів бюджету за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, взята з протилежним знаком, % ВВП
видатки бюджету	$\frac{B_1^{прогноз} - B_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями видатків бюджету за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП
сальдо кредитування бюджету, у т.ч.:	$\frac{CK_1^{прогноз} - CK_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями сальдо кредитування бюджету за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП
кредити, надані з бюджету	$\frac{Kn_1^{прогноз} - Kn_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями обсягу кредитів, наданих з бюджету, за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП
кредити, повернені до бюджету	$\frac{-(Kp_1^{прогноз} - Kp_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями обсягу кредитів, повернутих до бюджету, за період з початку поточного року до поточного місяця, взята з протилежним знаком, % ВВП
Фінансування бюджету за рахунок приватизації	$\frac{-(Pr_1^{прогноз} - Pr_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями обсягу фінансування бюджету за рахунок приватизації за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, взята з протилежним знаком, % ВВП
Фінансування бюджету за активними операціями	$\frac{-(AO_1^{прогноз} - AO_1^{план})}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями обсягу фінансування бюджету за активними операціями за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, взята з протилежним знаком, % ВВП
Відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями	$\frac{\Delta_1^{прогноз} - \Delta_1^{план}}{Y_1^{план}} \cdot 100\%$	Різниця між фактичним та плановим значеннями відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями за період з початку поточного року до поточного місяця поточного року, % ВВП

Джерело: складено автором.

Додаток Г

**ВНЕСКИ ПОКАЗНИКІВ-СКЛАДОВИХ У ІНДИКАТОР $s1^a$,
ОБЧИСЛЕНИЙ ЗА ПІДСУМКАМИ РІЧНОГО ВИКОНАННЯ
БЮДЖЕТУ, В 2005–2022 РР.**

Рисунки Г.1 – Г.18 показують величини внесків показників-складових у значення індикатора $s1^a$, обчислене на основі інформації про виконання бюджету за рік, в 2005–2022 рр. Величини внесків у індикатор $s1^a$ таких показників-складових, як доходи бюджету ($Д$), видатки бюджету ($В$), сальдо кредитування бюджету ($СК$), обсяг фінансування бюджету за рахунок приватизації ($Пр$), обсяг фінансування бюджету за активними операціями ($АО$), відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями Del (Δ) розраховано за формулами (В.1)–(В.3) та табл. В.1 додатка В (див. рис. Г.1а – Г.18а), а таких показників-складових, як надходження бюджету від державних запозичень ($З$), витрати бюджету на погашення державного боргу ($П$), обсяг коригування боргових операцій ($К$), відхилення приросту державного боргу від обсягу фінансування бюджету за борговими операціями Del (Δ) – за формулами (Б.1)–(Б.2) та табл. Б.1 додатка Б (див. рис. Г.1б – Г.18б).

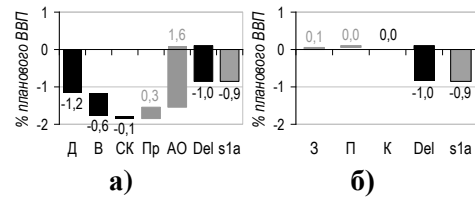

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо $Д, В, АО, Del$ та перевиконанням плану щодо $СК, Пр$.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо $З, П$.

Рис. Г.1. Внески у 2005 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 193, 197].

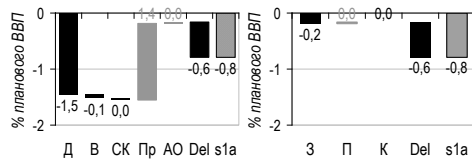

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо $В, СК, Пр, АО, Del$ та перевиконанням плану щодо $Д$.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо $П, Del$ та перевиконанням плану щодо $З$.

Рис. Г.2. Внески у 2006 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 193, 197].

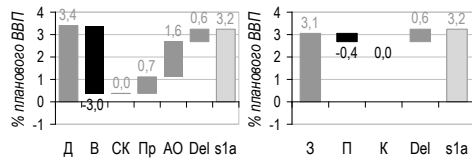

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, СК, Пр, АО, Del та перевиконанням плану щодо Д.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо З, П, Del.

Рис. Г.3. Внески у 2007 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 193, 197].

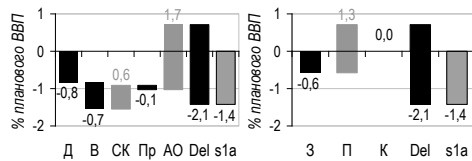

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, Пр, АО та перевиконанням плану щодо СК, Del.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо З, П, Del.

Рис. Г.5. Внески у 2009 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 194, 198].

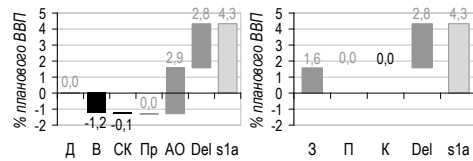

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, АО, Del та перевиконанням плану щодо Д, СК, Пр.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо З, П, Del.

Рис. Г.7. Внески у 2011 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 194, 198].

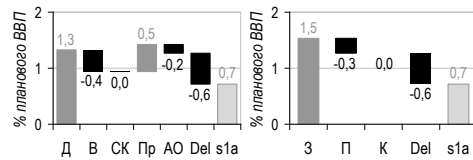

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, СК, Пр, АО та перевиконанням плану щодо Del.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо П та перевиконанням плану щодо З, Del.

Рис. Г.4. Внески у 2008 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 194, 197].

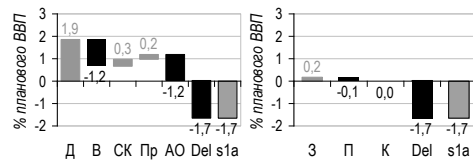

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, СК, Пр, Del та перевиконанням плану щодо АО.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо З, П.

Рис. Г.6. Внески у 2010 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 194, 198].

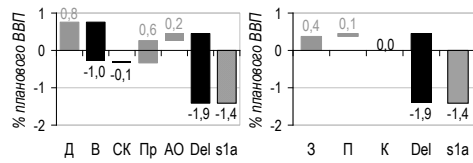

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, Пр, Del та перевиконанням плану щодо СК, АО.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо З, П.

Рис. Г.8. Внески у 2012 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 194, 198].

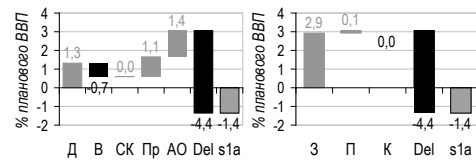

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, СК, Пр, АО, Del.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо П, Del та перевиконанням плану щодо З.

Рис. Г.9. Внески у 2013 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 195, 199].

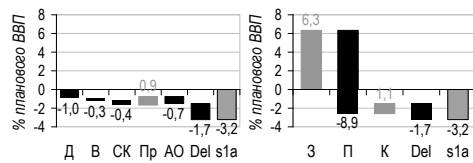

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, Пр, АО, Del та перевиконанням плану щодо СК.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо П, Del та перевиконанням плану щодо З.

Рис. Г.10. Внески у 2014 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 195, 199].

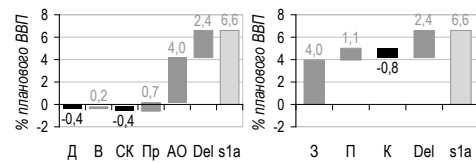

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, СК, Пр, Del та перевиконанням плану щодо Д, АО.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо З, П, К.

Рис. Г.11. Внески у 2015 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 195, 199].

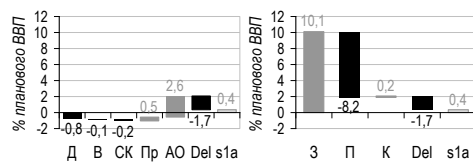

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо СК, Пр, АО та перевиконанням плану щодо Д, В, Del.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо П, К та перевиконанням плану щодо З, Del.

Рис. Г.12. Внески у 2016 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 195, 199].

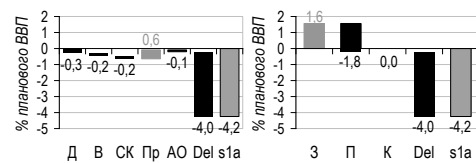

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, СК, Пр, АО, Del та перевиконанням плану щодо Д.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо З, П, К.

Рис. Г.13. Внески у 2017 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 195, 199].

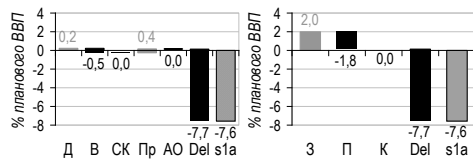

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, СК, Пр, Del та перевиконанням плану щодо Д, АО.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо З, П.

Рис. Г.14. Внески у 2018 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 196, 200].

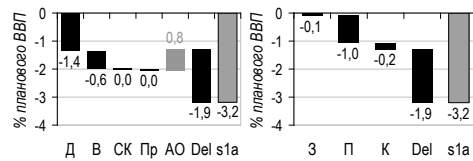

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Д, В, CK, Pr, Del та перевиконанням плану щодо АО.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо Del та перевиконанням плану щодо З, П.

Рис. Г.15. Внески у 2019 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 196, 200].

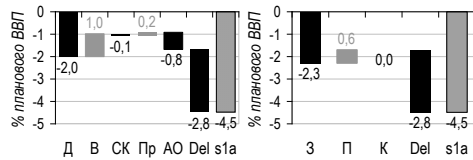

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, CK, АО, Del та перевиконанням плану щодо Д, Pr.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо З, К, Del та перевиконанням плану щодо П.

Рис. Г.16. Внески у 2020 р.

Джерело: складено автором за даними [8, с. 196, 200].

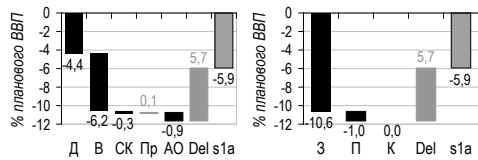

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо CK, Pr, Del та перевиконанням плану щодо Д, В, АО.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо З, П, Del.

Рис. Г.17. Внески у 2021 р.

Джерело: складено автором.

а) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо В, CK, Pr та перевиконанням плану щодо Д, АО, Del.

б) Примітка. Внески показників пояснюються недовиконанням плану щодо З та перевиконанням плану щодо П, Del.

Рис. Г.18. Внески у 2022 р.

Джерело: складено автором.